

Eibergen, 5 april 2018

(via mail)

Beste lezer,

Even voorstellen, ik ben Ab Reijgersberg en vanaf 2013 taalambassadeur en inmiddels 61 jaar. In 2010 heb ik de stoute schoenen aangetrokken en ben weer terug naar school gegaan. De aanleiding om een stukje te schrijven over laaggeletterdheid is de mooie brief aan de directeur van de Stichting Lezen & Schrijven, gestuurd door de afdeling ABC Zeeland / Bep Huijbregtse (zie bijlage).

Ik vind dat de term laaggeletterdheid nog al eens wordt misbruikt en dit kan ik verduidelijken met een mooi voorbeeld. Hij of zij die in zijn of haar moedertaal goed kan functioneren in woord en geschrift is naar mijn mening niet laaggeletterd.

Ten tweede als een Nederlandse leraar in Duitsland les wil gaan geven, maar nog niet de Duitse taal machtig is, dan is hij niet laaggeletterd, maar moet dan een taalcursus Duits gaan volgen. Hiermee wil ik het verschil aangeven wat er bestaat tussen Nt1 en Nt2.

Nu wordt er veel moeite gedaan om laaggeletterden op een cursus te plaatsen, maar wat er in de praktijk gebeurt, is dat voor het merendeel anderstaligen (Nt2-ers) op deze cursussen zitten. Naar mijn mening is dit niet erg, want ik vind hoe meer er door anderstaligen Nederlands gesproken en geschreven wordt, hoe beter we met elkaar kunnen communiceren. Maar wat wel vreemd is in mijn beleving, is dat de groep Nt1-ers volgens de telling van de Rekenkamer zo'n 2,5 miljoen bedraagt en dat de groep Nt2-ers hier nog geen kwart van uitmaakt.

We weten ook via de media dat de groep van anderstaligen over het algemeen hoogopgeleiden zijn, dit geldt ook voor de meeste vluchtelingen die de laatste jaren naar ons land zijn gekomen. Het is goed dat deze mensen Nederlands willen leren, maar dan niet op een cursus voor laaggeletterden.

Dat de Nt1-ers een lastige groep is om op te sporen, is niet zo gek.

Hij of zij heeft zich aangeleerd om goed te kunnen functioneren zonder dat iemand weet van hun laaggeletterdheid, daar hebben ze hun smoesjes wel voor en niet te vergeten hun schaamte. Ze vallen pas door de mand als er binnen hun leefsituatie wat verandert, dit kan zijn door ziekte, WW, overlijden partner of door schulden en andere gebeurtenissen.

Sinds 2015 hebben gemeentes er heel veel taken bij gekregen, waar ze naar mijn mening nog te weinig op ingesteld zijn. Kijk naar de Wet Taaleis die is ingevoerd. Gemeenten hebben de taak en de plicht te controleren of bijstandsontvangers de Nederlandse taal machtig zijn (dit kunnen zowel autochtonen als anderstaligen zijn) en zij dienen ervoor zorg te dragen dat de uitkeringsgerechtigde de Nederlandse taal voldoende beheerst. Om te voldoen aan de Wet Taaleis kan een taaltoets afgenomen worden. In de praktijk wordt dit nauwelijks gedaan.

Als alle instanties met hetzelfde doel zouden werken om laaggeletterdheid in het bijzonder van Nt1-ers terug te dringen en daarbij gebruik maken van de taalmeter, dan zijn we op de goede weg. Instanties kunnen zijn gemeente, UWV, wijkteams, voedselbank, huisarts en de sociale diensten.

Mijn gevoel zegt dat er nog te veel aandacht gaat naar Nt2-ers.

Kijk maar naar het rapport "Taal voor het leven" van OCW, SZW en VWS; van 2016 tot 2018 zijn er 46.000 mensen (amper 2% van het totaal) bij het verbeteren van hun taal begeleid, maar hoeveel Nt1-ers bevinden zich hieronder? Daar is niets van terug te vinden. Moeten we de deelnemers niet per categorie registreren, zodat we een beter overzicht krijgen hoeveel NT1 en Nt2 er deelnemen?

Er worden heel veel goede dingen gedaan in diverse gemeentes, dorpen, kerken en door een leger van instanties om laaggeletterdheid te bestrijden, maar wat ik mis is de communicatie tussen deze groepen, zodat het wiel niet telkens opnieuw hoeft worden uitgevonden en geld kan worden bespaard.

Bij mijn presentaties die ik gegeven heb en nog steeds geef in diverse plaatsen en voor verschillende doelgroepen, krijg ik keer op keer een schouderklop, van "wat goed van je dat je weer naar school bent gegaan en dat je dit bereikt hebt".

Maar daarvoor doe ik het niet, ik wil tegen mijn publiek kunnen zeggen waar een cursus wordt gegeven voor die Nt1-ers, zodat ze kunnen doorgroeien, waardoor ze meer zelfvertrouwen krijgen, alleen kunnen reizen en een boek kunnen lezen of een betere betrekking kunnen krijgen.

De overheid wil met zijn burgers digitaal kunnen communiceren, maar hoe doe je dat als er geen of nauwelijks NT1-ers worden opgespoord en er ook nauwelijks of geen cursussen voor deze groep worden gegeven.

In de jaren 80 is rapport na rapport verschenen over hoe groot het probleem laaggeletterdheid wel niet was en nog steeds is, is er eindeloos vergaderd en geld verspild, maar wat is het resultaat van dit alles? Het heeft veel geld en tijd gekost ten koste van de NT1-ers, tevens hebben we in de jaren 90 veel NT1 leerkrachten ontslagen en een leger van vrijwilligers opgericht, die hier en daar een succes boeken. Maar het aantal NT1-ers groeit en neemt niet af.

Ik zelf ben als taalambassadeur teleurgesteld over wat ik als ambassadeur bereikt heb. Het enige wat ik bereikt heb, is dat het onderwerp bekend en bespreekbaar is gemaakt. Wat ik graag zou willen zien gebeuren is dat gemeenten de Wet Taaleis naleven, dat uitkeringsinstanties de taalmeter gebruiken zodat er meer NT1-ers opgespoord kunnen worden om zo deze NT1-ers een kans te geven op meer zelfredzaamheid en zelfvertrouwen.

Laten we eens ophouden om elke keer te benoemen hoeveel het ons kost als samenleving, zie onderstaand het persbericht van 04-04-2018:

Uit onderzoek van PricewaterhouseCoopers (PwC) in opdracht van Stichting Lezen & Schrijven blijkt dat laaggeletterden jaarlijks €572 miljoen aan inkomsten mislopen. In de huidige Nederlandse kenniseconomie raakt het onvermogen om niet goed te kunnen lezen, schrijven en/of rekenen direct aan de welvaart van mensen. Dit resulteert in minder inkomsten uit werk en hogere zorgkosten voor

laaggeletterden. Volgens de meest recente berekening bedragen de totale maatschappelijke kosten voor laaggeletterdheid €1,13 miljard per jaar.

Als we deze kosten dan blijkbaar zo erg vinden, dan wordt het nu tijd om eindelijk eens de krachten te bundelen en met de verschillende partijen die NT1-er te gaan opsporen. Er zijn een tiental stichtingen en organisaties die zich inzetten voor dit onderwerp, maar er is er geen een die zich alleen voor de NT1 groep inzet.

Want mijn motto is: "Maak met taal jouw toekomst"!

Bovenstaand is mijn beleving, mocht ik het verkeerd zien, dan graag een reactie.

Met vriendelijke groet,

Ab Reijgersberg
Taalambassadeur ABC-Gelderland